

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาทางมานุษยวิทยา(งามพิศ สัตย์สงวน,2539) แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงพรรณาประกอบกรณีตัวอย่าง โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 วิธี

1. การศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Study) ได้แก่เอกสารทางวิชาการ บทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย และสำนวนชั้นสูงตรพลิกศพของข้าราชการตำรวจที่ได้กระทำอัตวินิบาตกรรม เป็นต้น

2. การศึกษาจากการวิจัยสนามทางมานุษยวิทยา (anthropological fieldwork) โดยใช้เทคนิควิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข่าวสำคัญ(Key Informant Interview) อันได้แก่ สมาชิกในครอบครัวข้าราชการตำรวจที่ได้กระทำอัตวินิบาตกรรมไปแล้ว โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 การสร้างความไว้วางใจ (Rapport) เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวข้าราชการตำรวจที่ได้กระทำอัตวินิบาตกรรมไปแล้ว เกิดความคุ้นเคยแล้วไว้วางใจ ซึ่งขั้นตอนนี้จะใช้เวลาในแต่ละรายไม่เท่ากัน การสร้างสัมพันธภาพในขั้นตอนนี้จะเป็นการพูดคุย โดยพูดคุยในเรื่องทั่ว ๆ ไป จนสมาชิกในครอบครัวของข้าราชการตำรวจดังกล่าวไว้วางใจ จึงเริ่มสัมภาษณ์

2.2 การสัมภาษณ์ผู้ให้ข่าวสำคัญ (Key Informant Interview) หลังจากที่สมาชิกในครอบครัวของข้าราชการตำรวจดังกล่าวคุ้นเคยกับผู้ศึกษาแล้ว จึงเริ่มสัมภาษณ์ตามหัวข้อที่ได้คัดเลือกมาก่อนหน้านี้แล้ว ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้ง จะมีการสังเกตพฤติกรรมของผู้ให้ข่าวไปพร้อม ๆ กันด้วย เพื่อสังเกตปฏิกิริยาของผู้ให้ข่าว ถ้าเกิดความเศร้าโศกเสียใจมาก หรือเบื่อหน่าย ผู้ศึกษาจะหยุดสัมภาษณ์ และนัดสัมภาษณ์ในวันถัดไป ระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ในแต่ละครั้งประมาณ 3-4 ชั่วโมงต่อวัน โดยเฉลี่ยในแต่ละรายจะสัมภาษณ์รายละเอียด 2 ครั้ง

2.3 การเยี่ยมบ้าน(Home Visit) เพื่อจะได้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว โดยการสัมภาษณ์ญาติหรือผู้เกี่ยวข้องกับผู้ตาย เพื่อนำมาเป็นส่วนประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ถูกต้อง และเป็นการประเมินผลในแต่ละรายด้วย การเยี่ยม

บ้านในแต่ละราย ใช้เวลาไม่แน่นอน บางรายต้องใช้เวลาถึง 1 วันเต็ม ๆ เพราะที่อยู่ไกลมาก ต้องใช้เวลาเดินทางหลายชั่วโมง บางรายที่อยู่ไม่ไกลก็ใช้เวลาในการเดินทางน้อย ระยะเวลาที่ใช้ในการพูดคุยขณะเยี่ยมบ้านประมาณ 1-2 ชั่วโมงต่อราย และการเก็บข้อมูลในแต่ละรายนั้นต้องเข้าไปสังเกตการณ์หลายครั้ง จึงจะได้ข้อมูลที่เจาะลึก และลักษณะข้อมูลนี้จะเป็นข้อมูลที่มิได้ระบุไว้ในสำนวนการสอบสวน

2.4 การเก็บประวัติชีวิต โดยการเก็บรวบรวมประวัติชีวิตของข้าราชการตำรวจที่กระทำอัตวินิบาตกรรมไปแล้ว ซึ่งทำการรวบรวมจากการสัมภาษณ์คนในครอบครัว และจากงานทะเบียนพล กองบัญชาการตำรวจนครบาล

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นสมาชิกครอบครัวของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ที่ได้กระทำอัตวินิบาตกรรมไปแล้ว ในช่วงปี 2537-2540 จำนวน 12 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษานี้ใช้แบบสัมภาษณ์ที่จัดทำขึ้นให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการประกอบด้วยคำถามปลายเปิด-ปิด ทั้งหมด 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตาย ภูมิลำเนา สาเหตุ วิธีการที่ใช้ในการกระทำอัตวินิบาตกรรม ฯลฯ รวมจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 34 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับคู่สมรสของผู้ตาย ในรายที่สมรสแล้ว ได้แก่ อายุ อาชีพ การศึกษา จำนวนปีของการสมรส เหตุผลของการสมรสและจำนวนบุตร รวมจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 6 ข้อ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นสาเหตุการฆ่าตัวตาย คือ ปัญหาสุขภาพ ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาด้านรายได้ ฯลฯ รวมจำนวนคำถามทั้งหมด 18 ข้อ

แบบสัมภาษณ์จะถูกสร้างขึ้นโดยศึกษาจากแนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำอัตวินิบาตกรรม ทำการหาความเที่ยงตรงโดยถือเกณฑ์ของผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและพิจารณาแก้ไข แล้วมาแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ นำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบกับสมาชิกในครอบครัวของผู้ตาย (pre-test) โดยเลือกเอาครอบครัวของ

ผู้ตายที่มีลักษณะคุณสมบัติตามกลุ่มตัวอย่าง เช่นครอบครัวของข้าราชการตำรวจที่ได้กระทำอัตวินิบาตกรรมไปแล้ว แต่อยู่ในสังกัดกองบัญชาการอื่น ๆ ที่ไม่ได้สังกัดอยู่ในกองบัญชาการตำรวจนครบาล เพื่อหาความไม่เหมาะสมและข้อขัดข้อง เพื่อปรับปรุงให้แบบสัมภาษณ์เกิดความน่าเชื่อถือมากขึ้น จากนั้นปรับปรุงแบบสัมภาษณ์จนได้ประสิทธิภาพแล้วนำไปสัมภาษณ์จริง

การรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ได้จากวิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ติดต่อขออนุญาตเก็บข้อมูลของข้าราชการตำรวจที่ได้กระทำอัตวินิบาตกรรมจากสถาบันนิติเวช กรมตำรวจ โดยขอเข้าทำการรวบรวมรายชื่อ สถิติในแต่ละปี และวิธีการในการกระทำอัตวินิบาตกรรม ซึ่งเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2540 ถึง วันที่ 30 กันยายน 2540 รวมระยะเวลา 1 เดือน จึงแล้วเสร็จ
2. ติดต่อไปยังครอบครัวและผู้ที่เกี่ยวข้องของข้าราชการตำรวจที่ได้กระทำอัตวินิบาตกรรม โดยเดินทางไปยังบ้านหรือที่พักของเขา จากนั้นจะพูดคุย โดยในครั้งแรก จะพูดคุยในเรื่อง ๆ ทั่วไปก่อน เพื่อสร้างสัมพันธภาพกับผู้ให้ข่าว เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยและไว้วางใจผู้ศึกษา และยังเป็น การช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดและลดความโศกเศร้าเสียใจให้กับผู้ให้ข่าวดังกล่าวด้วย ซึ่งในขั้นนี้อาจเรียกว่าเป็นการทำให้ผู้ให้ข่าวรู้สึกสบายใจขึ้น และพร้อมที่จะให้ความร่วมมือให้ข้อมูลอย่างเต็มที่ และใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด
3. การสัมภาษณ์ เมื่อผู้ให้ข่าวสำคัญเกิดความคุ้นเคยและไว้วางใจในตัวผู้ศึกษาแล้ว จึงทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข่าวสำคัญด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปด้านประชากรและสังคม ของข้าราชการตำรวจที่ได้กระทำอัตวินิบาตกรรมไปแล้ว
4. การสังเกต ในระหว่างสัมภาษณ์ผู้ศึกษาจะใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของผู้ให้ข่าวไปด้วย ซึ่งถ้าผู้ให้ข่าวเกิดความเบื่อหน่ายหรือเศร้าโศกเสียใจ ก็จะหยุดสัมภาษณ์และนัดวันถัดไป และในกรณีผู้ให้ข่าวตอบไม่ตรงกับคำถามหรือไม่เข้าใจ ผู้ศึกษาก็จะอธิบายให้ผู้ให้ข่าวฟังใหม่จนเข้าใจ
5. การเยี่ยมบ้าน เพื่อจะได้เห็นสภาพบ้านและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของข้าราชการตำรวจที่ได้กระทำอัตวินิบาตกรรม เพื่อค้นหาสาเหตุของการกระทำอัตวินิบาตกรรมของข้าราชการตำรวจดังกล่าว ซึ่งในขั้นตอนนี้ 2-5 นี้ ใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานตั้ง

แต่เดือนกุมภาพันธ์ 2541 จนถึงประมาณปลายเดือนกรกฎาคม 2541 รวมระยะเวลาประมาณ 6 เดือน จึงแล้วเสร็จ

การเก็บข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณลักษณะ ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการแบบ Member Check ซึ่งเป็นเทคนิคของการวิจัยในเชิงลักษณะ โดยสามารถอธิบายวิธีการดังกล่าวได้ดังนี้

Member Check คือการตรวจสอบความถูกต้องของข้อความสัมภาษณ์โดยถามผู้ให้ข้อมูล สำหรับ Member Check จะมีด้วยกันอยู่ 2 แบบคือ

1. การตรวจสอบคำพูดโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งจะนำเอาข้อความที่ได้ภายหลังจากการสัมภาษณ์ มาให้ผู้ให้ข่าวตรวจสอบความถูกต้อง
2. การตรวจสอบโดยให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ ซึ่งในกรณีนี้ จะใช้ต่อเมื่อเรื่องที่ทำการศึกษา เป็นกรณีที่มีกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นจำนวนมาก ไม่สามารถใช้วิธีการอย่างแรกได้

ซึ่งในการเก็บข้อมูลของผู้ศึกษานี้ หลังจากที่ได้ไปทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข่าวแล้ว ก็จะนำเอาข้อความที่ได้ มาถอด แปล และเรียบเรียง จากนั้นจึงนำไปให้ผู้ให้ข่าวสำคัญ ตรวจสอบดูความถูกต้องอีกครั้ง เพื่อยืนยันว่าข้อความดังกล่าวเป็นจริง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

โดยหลังจากการรวบรวมข้อมูลแล้ว จะนำข้อมูลที่ได้มาทำ Content Analysis เพื่อแยกกลุ่มตัวแปร จากนั้น จึงจะประมวลข้อค้นพบเป็นหมวดหมู่ การนำเสนอจะนำเสนอในลักษณะการพรรณนาความ (Thick Description) ในการสรุปผลการศึกษา พร้อมลักษณะของกรณีตัวอย่าง (case study)